

Nr 282.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse med bestämmelser för ordinarie diplomatiska och konsulära tjänstemän i fråga om rätt till pension; given Stockholms slott den 18 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att godkänna det i protokollet intagna förslag till kungörelse med bestämmelser för ordinarie diplomatiska och konsulära tjänstemän i fråga om rätt till pension.

Under Hans Maj:ts
min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro

GUSTAF ADOLF.

Herman Wrangel.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Efter gemensam beredning med statsrådet och chefen för finansdepartementet anförde ministern för utrikes ärendena:

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 240 häft. (Nr 282.)

Sedan ett i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag framlagt förslag angående ny definitiv löneroglering för befattningshavare vid statsdepartementen och centrala ämbetsverk numera i huvudsak vunnit riksdagens bifall, har med anledning av de härutav betingade ändrade pensionsförhållandena statsrådet och chefen för finansdepartementet vid föredragning den 11 innevarande mars inför Kungl. Maj:t upptagit till behandling frågan om pensionsreglering för ordinarie tjänstemän vid statsdepartement och centrala ämbetsverk, varefter Kungl. Maj:t samma dag föreslagit riksdagen att godkänna ett av bemälda departementschef framlagt förslag till kungörelse med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension.

I anslutning härtill och under återopande av det i statsverkspropositionen till årets riksdag avgivna förslag till avlöningsreglemente för ordinarie diplomatiska och konsulära tjänstemän ber jag nu att få anmäla frågan om reglering av pensionsförhållandena för sistberörda tjänstemän.

Berörda förslag till avlöningsreglemente för ordinarie diplomatiska och konsulära tjänstemän är, med undantag av några smärre ändringar av formell natur, överensstämmande med ett utav de sakkunnige för organisation av utrikesdepartementet samt Sveriges representation i utlandet framlagt förslag, intaget i de sakkunniges den 20 sistlidne december avgivna betänkande. De sakkunnige hava sedermera i anslutning till nyssnämnda förslag till avlöningsreglemente till behandling upptagit frågan angående förändrade bestämmelser om pension för ordinarie diplomatiska och konsulära tjänstemän samt i skrivelse den 10 nästlidne februari avgivit motiverat förslag till kungörelse i ämnet.

*Sakkunniges
förslag.*

Sakkunnige anföra inledningsvis i frågan följande:

»I sitt betänkande den 3 sistlidne november beträffande ny definitiv löneroglering för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk har 1902 års lönerogleringskommitté i anslutning till förslag om höjda löneförmåner även föreslagit en ökning i pensionsbeloppen för de tjänstemän, varom i betänkandet är fråga. De härvid föreslagna nya pensionsunderlagen och pensionsavgifterna vore avsedda att intagas i särskilda provisoriska pensionsbestämmelser, vartill lönerogleringskommittén likaledes framlagt förslag. Lönerogleringskommittén har visserligen ansett utarbetandet av en ny civil pensionslag erforderligt, men skulle nyssberörda pensionsbestämmelser intill dess detta hunne äga rum i vissa hänseenden träda i stället för en del stadganden i den nuvarande civila pensionslagen, vilken i övrigt fortfarande skulle vara gällande, om ock av de

nämnda provisoriska bestämmelserna skulle påkallas några jämkningar i samma lag.

Då det förslag beträffande diplomatisk och konsulär personal, som av sakkunnige avgivits den 20 sistlidne december, i avseende å huvudgrunderna för avlöningens utgående är i väsentliga delar byggt på förberörda, av löneregeringskommittén framlagda förslag till löneregering för befattningshavare vid statsdepartement och centrala verk, torde det vara lämpligt att även i fråga om pensionering av nu ifrågavarande personal taga till utgångspunkt löneregeringskommitténs oförmälda förslag till provisoriska pensionsbestämmelser.»

Sakkunnige erinra därefter om de principer, som hittills tillämpats i avseende å pensionering av den personal, varom nu är fråga, och yttra i denna del:

»Beträffande pensionering av diplomatiska och konsulära tjänstemän gälla för närvarande bestämmelserna i den civila pensionslagen. Härvid är emellertid att märka, hurusom från denna lags huvudregel att pensionsunderlaget intill ett belopp av 6,000 kronor skall beräknas till samma belopp som vederbörande lön, förekomma undantag så till vida som pensionsunderlagen för de diplomatiska och konsulära tjänstemän, vid vilkas befattning ålderstillägg utgå, enligt gällande lönestater stanna vid belopp, som äro lägre än vederbörande löner inberäknat ålderstillägg. I stället för att enligt huvudregeln utgöra för förste legationssekreterare och konsul, andre legationssekreterare och vicekonsuler samt kanslister 6,000, 4,800 resp. 3,900 kronor hava högsta pensionsunderlagen för tjänstemän av ifrågavarande kategorier bestämts till 5,600, 4,600 resp. 3,800 kronor.

Berörda pensionsunderlag fastställdes år 1913. Högsta vid denna tid gällande pensionsunderlag för kansliråd, vilken befattning i den inre förvaltningen närmast motsvarade förste legationssekreterare- eller konsultjänst, utgjorde 5,000 kronor. För kanslisekreterare, vilken tjänst ansågs närmast motsvara andre legationssekreterare eller vicekonsulsbefattning, uppgick högsta pensionsunderlaget till 3,500 kronor. Motsvarighet till kanslisttjänst förekom ej heller vid berörda tid i den övriga administrationen.

Att sålunda pensionsunderlagen för förste legationssekreterare och konsul samt för andre legationssekreterare och vicekonsuler bestämdes till belopp, vilka å ena sidan understego de belopp, som skolat framgå med en direkt tillämpning av pensionslagens huvudregel, men å andra sidan överstego pensionsunderlagen för närmast motsvarande tjänstemän i hemlandet har framgått såsom resultat av ett överbäggande med hänsyn, å ena sidan, till lämpligheten av att en ej allt för stor skillnad i pensi-

onsunderlagen för motsvarande kategorier tjänstemän i den inre och yttre förvaltningen komme till stånd och, å andra sidan, därtill att det dock fanns skäligt, att de senares pensionsunderlag sattes något högre än de förras. Sistnämnda omständighet åter berodde av uppfattningen att tjänstemän, som efter en långvarig utomlandsvistelse vid inträdet i pensionsåldern återvände till hemlandet, i många avseenden för sitt uppehälle vore sämre ställda än de, som ständigt varit bosatta därstädes.

Genom den år 1917 beslutade allmänna löneregleringen för statsdepartementen blev visserligen pensionsunderlaget för kansliråd höjt till 5,600 kronor eller till samma belopp, som tidigare faststälts för förste legationssekreterare och konsul, och kom pensionsunderlaget för de nyinrättade förste kanslisekreterartjänsterna att uppgå till enahanda belopp, som redan förut var bestämt för andre legationssekreterare och vicekonsul. Det torde dock böra uppmärksammas, att pensionsunderlagen för kansliråd och förste kanslisekreterare framgingo på grund av den i civila pensionslagen angivna, förut omförmälda huvudregeln och att sålunda dessa pensionsunderlag icke blevo i särskild ordning fastställda. Vid nämnda lönereglering för statsdepartementen gjordes icke heller gällande någon förändrad uppfattning i fråga om de synpunkter, som tidigare ansetts böra tillämpas vid avvägandet av de diplomatiska och konsulära tjänstemännens pensioner.»

Därefter föreslå sakkunnige en höjning av pensionsunderlaget, och heter det härom:

»Då sakkunnige nu gå att föreslå höjning i pensionsunderlaget för de diplomatiska och konsulära befattningshavarna, finna de sig böra förorda, att synpunkten om pensionerade sådana tjänstemäns vid återflyttning till hemlandet förhållandevis mindre gynnsamma ställning än andra pensionerade statstjänares ånyo vinner tillämpning och att detta sker i något fullständigare omfattning än tidigare varit fallet.

Sålunda vilja sakkunnige föreslå, att pensionsunderlagen för de tjänstemän, för vilka lönereglering avses i sakkunniges den 20 sistlidne december avlätna betänkande, i allmänhet i förekommande fall sättas åtminstone något högre än de pensionsunderlag, som av löneregleringskommittén föreslagits i fråga om närmast motsvarande befattningshavare i den inre förvaltningen. Dock synes det sakkunnige, att en sådan skillnad icke är påkallad med avseende å tjänstemännen i första och femte avlöningsklasserna (vissa sändebud, resp. byråsekreterare och med de sistnämnda likställda tjänstemän i den yttre representationen). Det pensionsunderlag, som löneregleringskommittén förordar för de förstnämnda tjänstemännen motsvarande befattningshavare (generaldirektörer med fullmakt eller kon-

stitutorial), synes nämligen vara tillräckligt även för tillgodoseende av den synpunkt, varom här är fråga, och vad tjänstemännen i femte avlöningsklassen beträffar, torde deras befattningars egenskap av genomgångsposter i praktiken föranleda, att ett tillträde till pension äger rum endast i fall, då avkortad pension kan ifrågakomma.

Löneregleringskommittén föreslår följande pensionsunderlag vid befattningar i lönegrader, närmast motsvarande de härefter i varje fall angivna tjänster i avlöningsklasser inom utrikesförvaltningen, nämligen 8,496 kronor för 3:e lönegraden av kategorien manliga tjänstemän i chefs eller därmed jämförlig ställning (första avlöningsklassen), 7,896 kronor för 2:a lönegraden av samma kategori (andra avlöningsklassen), 6,996 kronor för 20:e lönegraden av kategorien andra manliga tjänstemän (tredje avlöningsklassen), 5,724 kronor för 16:e lönegraden av samma kategori (fjärde avlöningsklassen) och 4,200 kronor för 13:e lönegraden av nyssnämnda kategori (femte avlöningsklassen).

Sakkunnige föreslår, att pensionsunderlagen för de fem första avlöningsklasserna bestämmas till 8,496 kronor för första, 8,220 kronor för andra, 7,296 kronor för tredje, 6,036 kronor för fjärde och 4,200 kronor för femte avlöningsklassen.

Vad sjätte avlöningsklassen beträffar, synes omständigheten, att de till densamma hörande befattningshavare i regel äro uteslutna från befordran till högre tjänst, och som medför, att löneförhöjningarna äro särskilt talrika inom denna klass, även skäligen böra föranleda, att det högsta pensionsunderlaget fixeras till ett jämförelsevis större belopp än för övriga avlöningsklasser. Sakkunnige vilja i sådant hänseende föreslå ett belopp 3,684 kronor för manliga och 2,676 kronor för kvinnliga kanslist. Sistberörda belopp motsvarar de av löneregleringskommittén för manliga tjänstemän i 11:e och för kvinnliga tjänstemän i 7:e lönegraden föreslagna pensionsunderlagen.»

De sakkunnige yttra vidare:

»Såsom redan blivit antytt torde, i avvaktan på att det av löneregleringskommittén föreslagna utarbetandet av en ny civil pensionslag kan komma till stånd, jämväl beträffande de diplomatiska och konsulära befattningshavarna böra utfärdas provisoriska pensionsbestämmelser i de hänseenden, vari regler avvika från de nu gällande anses böra vinna tillämpning. Det förslag till sådana bestämmelser, som av sakkunnige framlägges, avser fastställande av ovan angivna pensionsunderlag ävensom pensionsavgifter beräknade i överensstämmelse med de av löneregleringskommittén använda grunder och upptager för övrigt i tillämpliga fall de före-

skrifter, som nämnda kommitté föreslagit på skäl, vartill sakkunnige tilllåta sig hänvisa.

Sakkunnige hava emellertid i ett avseende föreslagit bestämmelser, vartill motsvarighet saknas i löneregeringskommitténs förslag. Dessa bestämmelser hänföra sig till 1920 års riksdagsbeslut, enligt vilket Kungl. Maj:t erhållit befogenhet medgiva, att bestämmelserna om ordinarie diplomatiska och konsulära befattningshavares rätt till pension även må, mot uppfyllande av de för denna rätt stadgade förpliktelser, gälla i fråga om från ordinarie befattning till disponibilitet överflyttad tjänsteman, så länge han innehar expektansarvode eller annan med rätt till pension ej förenad avlöning av statsmedel, med iakttagande att pensionsunderlaget skall vara detsamma som för hans senaste ordinarie befattning. Då enligt sakkunniges mening nyssberörda pensionsrätt i en viss grupp av fall städse bör komma vederbörande till del, torde särskild prövning i vart och ett av dessa fall ej vara erforderlig. Härvid syfta sakkunnige på sådana fall, då vederbörande tjänsteman uppbär expektansarvode eller annan avlöning, varmed eljest icke är förenad pensionsrätt, till belopp, som icke understiger pensionsunderlaget för av honom senast innehavda ordinarie befattning. De av sakkunnige med hänsyn härtill föreslagna bestämmelserna gå alltså ut på att en generell rätt till pension skall gälla i här avsedda fall.

Vad däremot beträffar sådana fall, då i disponibilitet försatt tjänsteman icke åtnjuter någon ersättning av statsmedel eller till honom utgår expektansarvode eller annan avlöning till lägre belopp än pensionsunderlaget å hans ordinarie befattning, torde i varje dylikt fall böra tagas under övervägande, huruvida åtgärder böra vidtagas för beredande åt tjänstemannen i fråga av pension. Anses i särskilt fall pension böra ifrågakomma synes framställning härom böra göras hos riksdagen.»

Slutligen anmärka sakkunnige, att därest de av löneregeringskommittén föreslagna ändringarna i den civila pensionslagen komma till stånd, några ytterligare ändringar i samma lag icke påkallas av de utav de sakkunnige föreslagna pensionsbestämmelserna.

Sakkunnige framlägga härefter följande

Förslag till kungörelse med bestämmelser för ordinarie diplomatiska och konsulära tjänstemän i fråga om rätt till pension.

1 §.

För en var ordinarie tjänsteman, vilken tillsättes genom fullmakt eller konstitutorial och å vilken avlöningsreglementet för ordinarie diplo-

matiska och konsulära tjänstemän den 1921 äger tillämpning, skall i fråga om rätt till pension samt skyldighet att avgå från tjänsten tillsvidare och intill dess annorledes varder förordnat gälla vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension stadgas, dock med iakttagande av de i 2 och 3 §§ av denna kungörelse meddelade särskilda föreskrifter.

Har tjänsteman, om vilken nu är fråga, försatts i disponibilitet och åtnjuter han expektansarvode eller annan eljest med rätt till pension icke förenad avlöning av statsmedel till belopp i intetdera fallet understigande det i denna kungörelse för den av honom senast innehavda ordinarie befattningen bestämda pensionsunderlaget, skall han likaledes vara underkastad ifrågavarande lag och särskilda föreskrifter; och skall därvid för honom i pensionshänseende gälla vad för nämnda ordinarie befattning är stadgat.

2 §.

a) För bestämmande av pensions belopp skola för ifrågavarande tjänstemän gälla nedan angivna särskilda pensionsunderlag:

För manliga tjänstemän:

	Kronor
1:a avlöningsklassen	8,496
2:a »	8,220
3:e »	7,296
4:e »	6,036
5:e »	4,200
6:e »	3,684

För kvinnliga tjänstemän:

	Kronor
6:e avlöningsklassen	2,676

b) Därest vid beräkning av pensionsbelopp enligt grunderna i ovanberörda pensionslag beloppet icke är i helt krontal jämnt delbart med tolv, skall detsamma avrundas till närmast högre sålunda delbara tal.

c) För tjänsteman, om vilken nu är fråga, skall pensionsavgiften utgå med nedan angivna belopp, för år räknat:

För manliga tjänstemän:

	Kronor
1:a avlöningsklassen	510
2:a »	498
3:e »	438
4:e »	354
5:e »	213
6:e »	174

För kvinnliga tjänstemän:

	Kronor
6:e avlöningsklassen	159

d) Pensionen utgår från och med dagen näst efter den, då avgång från tjänsten äger rum, till och med den månad, under vilken pensions-tagaren avlider eller pensionsrätten eljest upphör.

e) Tjänstår beräknas för tid, under vilken tjänsteman efter fyllda aderton år i statens tjänst innehaft ordinarie eller extra ordinare befattning eller annan anställning, som prövas vara därmed jämförlig, eller ock bestritt förordnande å sådan tjänst. Vid sådan tjänstårsberäkning skall avdrag göras för tid omfattande minst femton dagar i följd, under vilken ledighet från tjänsten ägt rum, dock icke för tid, varunder tjänsteman utan att tjänstgöra å sin befattning ägt uppbära oavkortad avlöning eller eljest åtnjutit ledighet på grund av sjukdom, olycksfall i tjänsten eller offentligt uppdrag eller för fullgörande av honom åliggande militär tjänstgöring eller för resa, som med vederbörligt tillstånd företagits till egen utbildning.

Såsom tjänstår må även beräknas tid, varunder tjänsteman, som avses i 1 § andra stycket av förevarande kungörelse, åtnjuter expektansarvode eller annan eljest med rätt till pension icke förenad avlöning av statsmedel, för så vitt arvodets eller avlöningens belopp ej understiger pensionsunderlaget för den av honom senast innehavda ordinarie befattning.

f) Därest vid tillämpning av de i 4 § av ovanberörda pensionslag angivna grunder hänsyn skall tagas jämväl till pensionsunderlag för sådan tjänst, som innehafts före den tidpunkt, då bestämmelserna i förenämnda avlöningsreglemente trätt i tillämpning, skall därvid så anses, som hade för nämnda tjänst gällt det pensionsunderlag, vilket enligt a) här ovan är bestämt för samma eller närmast motsvarande befattning.

g) Därest tjänsteman, å vilken denna kungörelse äger tillämpning, skulle vid avgång från tjänsten hava enligt de för honom vid förenämnda avlöningsreglementes ikraftträdande gällande pensionsbestämmelser kommit i åtnjutande av högre pensionsbelopp än med tillämpning av stadgandena i förevarande kungörelse, skall pensionen utgå med nämnda högre belopp.

3 §.

Den tjänsteman jämlikt 24 § i förenämnda avlöningsreglemente åliggande skyldighet att underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna varda utfärdade i fråga om pension, skall jämväl innefatta skyldighet att underkasta sig sådana ändringar i pensionsrätten, som kunna varda fastställda i sammanhang med det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering.

Efter erhållen remiss har statskontoret den 10 mars 1921 avgivit utlåtande i ämnet samt därvid anfört:

»Förevarande förslag till bestämmelser om rätt till pension för diplomatiska och konsulära befattningshavare överensstämmer i stort sett med 1902 års lönereglerngskommittés nyligen framlagda förslag till bestämmelser om rätt till pension för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk, vilket sistnämnda förslag blivit av statskontoret i underdånigt utlåtande den 5 januari 1921 i huvudsak tillstyrkt. Skiljaktigheten mellan de båda förslagen framträder egentligen endast i avseende å beloppen av pensionsunderlagen för vissa grupper av befattningshavare jämte därav betingade olika pensionsavgifter. För de högre pensionsunderlag, som enligt förevarande förslag skulle fastställas för vissa befattningshavare, hava åberopats de omständigheter, som föranledde, att vid den år 1913 genomförda löneregleringen för befattningshavare, tillhörande utrikesrepresentationen, pensionsunderlagen för vissa befattningshavare bestämdes till högre belopp än vad i sådant avseende då gällde för motsvarande befattningshavare i statsdepartementen. Härvid kan visserligen erinras, att de år 1913 för ifrågavarande befattningshavare bestämde pensionsunderlagen, som väl voro icke obetydligt högre än pensionsunderlagen för motsvarande befattningshavare i statsdepartementen, vilka ännu icke undergått den dåmera för flertalet andra verk avslutade löneregleringen, dock voro — med endast en oväsentlig avvikelse — lika stora som pensionsunderlagen för motsvarande befattningshavare hos de centrala ämbetsverken. Då emellertid vad som anförts såväl nu som vid 1913 års lönereglering för utrikesrepresentationen i fråga om behovet av

Statskontoret.

något högre pensionsunderlag för befattningshavare, som, efter att större delen av sin tjänstetid hava vistats utom hemlandet, efter avgång från tjänsten återvänder dit för att där leva på pensionen, synes vara värt beaktande, har statskontoret med hänsyn tillika till den jämförelsevis obetydliga förhöjning, som förslaget innebär, icke funnit anledning föreligga att mot vad sålunda föreslagits göra någon erinran.

På grund härav och då förevarande förslag varken i vad det avser ordnandet av pensionsrätten för i disponibilitet förflyttad befattningshavare eller i övrigt givit anledning till anmärkning, tillstyrker statskontoret, att det samma lägges till grund för framställning till riksdagen om ordnandet av pensionsfrågan i samband med omorganisation och lönerreglering för diplomatiska och konsulära befattningshavare.»

Departementschefen.

För egen del finner jag de utav sakkunnige föreslagna bestämmelserna väl avvägda och har i likhet med statskontoret mot det framlagda förslaget intet att erinra.

Jag får sålunda hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes genom proposition föreslå riksdagen

att godkänna ifrågavarande, ovan i protokollet inlagda förslag till kungörelse med bestämmelser för ordinarie diplomatiska och konsulära tjänstemän i fråga om rätt till pension.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik Wisén.